

**VESANNON KUNTA
TARKASTUSLAUTAKUNTA**

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

Kunnanvaltuustolle

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuuston valitseman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunnanvaltuuston 12.6.2017 § 25 toimikaudeksi 2017-2021 ja 18.6.2018 § 22 § muutettuun tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet arviointivuoden aikana seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

jäsen	varajäsen
Osmo Korhonen	Tuomas Kuhmonen
Kimmo Salo 18.6.2018 saakka	Sirje Huuskonen
Jaana Koskinen	Jarmo Pasanen
Anneli Simonen	Aino Toikkanen
Toomas Alviste 18.6.2018 alkaen	Sirje Huuskonen

Puheenjohtajana on toiminut koko kauden Osmo Korhonen ja varapuheenjohtajana Kimmo Salo 18.6.2018 saakka. Tämän jälkeen varapuheenjohtajana on toiminut Jaana Koskinen. Kuntalain mukaisesta tilintarkastuksesta on huolehtinut BDO Auditor Oy. Vastuunalaisena tilintarkastajana on toiminut JHTT-tilintarkastaja Ilpo Malinen 25.6.2018 saakka ja sen jälkeen JHT, HT Lilja Koskelo. Vastuunalainen tilintarkastaja on toiminut tarkastuslautakunnan sihteerinä.

Arviointia varten lautakunta on hyväksynyt toimikaudekseen arviointisuunnitelman. Tarkastuslautakunta on pitänyt kuusi tilivuoden 2018 arviointiin liittyvää kokousta. Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan kunnanvaltuuston puheenjohtajaa, kunnanhallituksen puheenjohtajaa, kunnanjohtajaa, rehtorisivistystoimenjohtajaa, vs. perusturvajohtajaa, teknistä johtajaa, rakennustarkastajaa sekä Kiinteistö Oy Vesannon Säästökulman että Vesannon Vuokratalot Oy:n isännöitsijää ja maaseutujohtajaa.

Arviointikertomuksen laatimista varten lautakunta on tutustunut vuoden 2018 talousarvioon, kunnanhallituksen allekirjoittamaan tilinpäätökseen ja toimintakertomukseen. Lisäksi arvioinnin pohjana ovat jäsenten vuoden aikana muutoin tekemät havainnot eri lautakuntien päätöksenteosta, toiminnasta ja taloudesta.

Vuodesta 2017 alkaen tarkastuslautakunnan uudeksi tehtäväksi tuli sidonnaisuusilmoitusten valvonta ja raportointi valtuustolle.

Seuraavat esteellisyydet on otettu huomioon arviointityössä:

- Osmo Korhonen, elinvoimaryhmän jäsen
- Jaana Koskinen, teknisen lautakunnan jäsen ja sivistyslautakunnan varajäsen
- Tuomas Kuhmonen, sivistyslautakunnan ja perusturvalautakunnan varajäsen sekä elinvoimaryhmän puheenjohtaja
- Sirje Huuskonen, Siilinjärven kunnan maaseutulautakunnan jäsen
- Kimmo Salo ei ole osallistunut tarkastuslautakunnan toimintaan tultuaan valituksi kunnan palvelukseen.

2. Kuntastrategia

Vesannon kuntastrategia on hyväksytty kunnanvaltuustossa 18.6.2018 § 26

Strategia sisältää:

- Brändityyppisen vision (vakiinnuttamisaika 10-20 vuotta)
- Kunnan toimintatapojakoskevat linjaukset 2018-2021
- Kuntatason strategiaprojektivuodelle 2018
- Tausta-aineiston (tilastot ja valmisteluprosessin dokumentointi)
- Strategiaprojektit määritellään vuosittain kuntatasolla ja alemmilla tasoilla

Strategian perusta:

- Strategian ”kuittaamisesta” jatkuvaan, ohjaavaan strategiatyöhön
- Elinvoima-ajattelustrategiatyön perustana
- Strategia tukee profiloitumista
- Monitasoinen ja osallistava toimintatapa
- Strategisen ja operatiivisen toiminnan suhteen selkiyttäminen
- Kuntalain vaatimusten täyttäminen

Strategian arviointi ja seuranta:

- Elinvoimaryhmä esittää valtuustolle vuosittain elokuun lopussa arvion strategian toteutumisesta ja täsmennystarpeista elinvoimanäkökulmasta; tarkastuslautakunta arvioi kunnan toimintaa hallinnon ja talouden näkökulmasta

3. Edellisen vuoden arviointikertomuksen johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Kunnanvaltuusto on 12.11.2018 § 30 käsitellyt ja hyväksynyt kunnanhallituksen 1.10.2018 § 161 antamat selvitykset liittyen vuoden 2017 arviointikertomuksen havaintoihin. Lisäksi kunnanhallitus päätti lisätä selvitykseen seuraavaa: Uusina toimintamalleina elinvoimatyö ja kuntastrategian vaikuttavuus sekä hyvinvointikertomus.

4. Toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutuminen

4.1 Kunnanhallitus

Yleishallinnon toiminnan tavoitteet saavutettiin osittain. Nettomenojen määrä euroa per asukas vuonna 2018 ei ilmene tilinpäätöskirjasta. Tavoite on ollut, että nettomenot pysyvät Pohjois-Savon kuntien alhaisimpien joukossa. Ravintokeskuksen ateriapäivän hinta ylitti hieman talousarviotavoitteen ja koulukeskuksen ateriahinta oli täsmälleen tavoitteen mukainen. Asiointiliikenne kyliltä kuntakeskukseen turvattiin.

Yleishallinnon toimintakulut ylittivät talousarvion 43.714 eurolla (3,5 %). Toimintatuotot ylittivät talousarvion 68.912 eurolla (10,4 %).

Elinkeinotoimen toiminnalliset tavoitteet voidaan arvioida toteutuneen riittävässä määrin. Joidenkin tavoitteiden kohdalta puuttuu toteuma tilinpäätöskirjasta. Elinkeinotoimen toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina (103.8 %).

Lomituspalvelujen ja maaseututoimen toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisina.

Tarkastuslautakunta arvioi, että yleishallinnon toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että elinkeinoryhmän ja kuntamarkkinointiryhmän korvasi vuodesta 2017 alkaen elinvoimaryhmä, jonka tehtävänä on valmistella kunnan elinkeino- ja elinvoimasuunnitelma.

4.2 Perusturvalautakunta

Perusturvan yleistavoitteena on ollut sosiaali- ja terveystalouksrakenteiden muutokseen valmistautuminen. Tämä muutos siirtyy tuleville vuosille kunnasta riippumattomista syistä.

Sosiaalityön ja toimeentuloturvan toimintakulut toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti (102,5 %). Toimintatuotot ylittivät talousarvion (129,7 %). Asetetut toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet lähes kaikilta osin.

Kotihoito-, vanhus- ja erityispalvelujen toimintakulut ylittivät 62.951 euroa valtuuston hyväksymän muutetun talousarvion (1,2 % ylitys). Toimintatuotot olivat hieman enemmän kuin talousarviossa (102,8 %). Asetetut toiminnan tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Terveydenhuollon toimintakulut alittivat 176.834 euroa muutetun talousarvion (97,1 %).

Tarkastuslautakunta arvioi, että perusturvalautakunnan alainen toiminta on pääosin järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.3 Sivistyslautakunta

Sivistystoimen hallinnon toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet.

Varhaiskasvatuksen toimintakulut alittivat 8.706 euroa talousarvion (98,9 %). Toimintatuotot toteutuivat 14.732 euroa yli talousarvion (117,5 %). Tilinpäätöskirjalta ei ilmene päivähoiton tai esiopetuspaikan hinta/pv suhteessa verokkikuntiin. Päivähoitopaikan hinta/hoitopäivä-kohdassa voisi olla tuoreempaa kuin vuoden 2015 tietoa ja vertailutietoa edellisiin vuosiin.

Perusopetuksen toimintakulut alittivat muutetun talousarvion 27.035 eurolla (98,5 %). Toimintatuotot toteutuivat hieman talousarviota pienempinä (85,6 %). Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida saavutetun.

Keskiasteen koulutuksen toimintakulut toteutuivat 29.694 euroa muutettua talousarviota suurempina (105 %). Toimintatuotot toteutuivat 10.361 euroa talousarviota pienempinä (80,3 %). Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen.

Aikuiskoulutuksen toimintakulut toteutuivat 15.542 euroa alle talousarvion (74,4%). Toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen riittävässä määrin.

Vapaa-aikatoimen toimintakulut toteutuivat 5.853 euroa yli talousarvion (101,7 %). Toimintatuotot toteutuivat 12.972 euroa talousarviota suurempina (154,73 %). Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen.

Vapaa-aikatoimen osalta tilinpäätöskirjassa voisi olla vertailutietoja edelliseen vuoteen ja muihin vastaaviin kuntiin.

Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistyslautakunnan alainen toiminta on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

4.4 Tekninen lautakunta

Teknisen hallinnon toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti (91,3 %) samoin kuin toimintatuotot (117,5 %).

Kiinteistötoimen toimintakulut ylittivät talousarvion 77.666 eurolla (106,7 %). Toimintatuotot toteutuivat 18.263 euroa talousarviota pienempinä (97 %). Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen riittävässä määrin.

Pelastustoimen toimintakulut toteutuivat lähes talousarvion mukaisena (99,4 %).

Yhdyskuntateknisten palvelujen ja muun toiminnan toimintakulut toteutuivat 29.615 euroa alle talousarvion (86,2 %). Toimintatuotot toteutuivat 23.889 euroa talousarviota suurempina (203,9 %).

Ympäristötoimessa rakennusvalvonnan toimintakulut toteutuivat 5.357 euroa yli talousarvion (108,5 %). Toimintatuotot toteutuivat 1.978 euroa talousarviota suurempina (109 %).

Rakennusvalvonnalle asetettu toiminnan tavoite saavutettiin.

Ympäristönsuojelun toimintakulut toteutuivat 1.023 euroa talousarviota suurempina (104,2 %). Toimintatuotot toteutuivat 548 euroa talousarviota suurempina (127,4 %).

Yksityistietoimen toimintakulut toteutuivat 16.073 euroa alle talousarvion (73,9 %). Toimintatuotot ylittivät talousarvion 172 euroa.

Toiminnan tavoitteet toteutuivat talousarvion puitteissa.

Vesihuoltolaitoksen toimintakulut toteutuivat 17.375 euroa talousarviota suurempina ja toimintatuotot 29.505 euroa talousarviota suurempina.

Asetettujen toiminnan tavoitteiden voidaan arvioida toteutuneen. Vesihuoltolaitos pystyi saamaan 55.334 euron ylijäämäläisen tuloksen. Vesihuoltolaitoksen taseen kertynyt alijäämä pieneni 50.155 euroa ja on vuoden 2018 lopussa -236.104,10 euroa.

Tarkastuslautakunta arvioi, että tekninen toimi on järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

5. Kunnan ja kuntakonsernin talouden toteutuminen

5.1 Kunnan talous

Toimintatuotot kasvoivat hieman eli 15.000 euroa edellisvuodesta (0,55 %) 2,734 miljoonaan euroon. Toimintakulut kasvoivat edellisestä vuodesta (0,33 %)

18,210 miljoonaan euroon, kasvua 59.000 euroa edellisestä vuodesta. Toimintakate heikkeni 44.000 euroa ja oli -15,476 milj. euroa.

Verotuloja kertyi kaikkiaan 6,026 milj. euroa., 84.016 euroa enemmän kuin vuonna 2017. Valtionosuudet vähenivät 416.026 euroa edellisestä vuodesta. Sekä verotulot että valtionosuudet toteutuivat jonkin verran talousarviota suurempina.

Rahoitustuottoja saatiin 10.744 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Rahoituskulut kasvoivat 15.406 euroa. Korkotulot olivat 19.600 euroa pienemmät kuin talousarviossa ja muut rahoitustulot 14.370 euroa suuremmat kuin talousarviossa. Korkomenot olivat 15.335 euroa suuremmat kuin talousarviossa.

Tilinpäätöksen keskeinen tunnusluku, vuosikate, 552.726 euroa, oli 381.431 euroa heikompi kuin vuonna 2017. Vuosikate oli talousarviota 470.036 euroa parempi. Tilivuoden vuosikate ei kuitenkaan riittänyt kattamaan 706.889 euron suunnitelmanmukaisia poistoja ja 970.167 euron arvonalentumista.

Tilikauden tulos oli 1.124.329 euroa alijäämäinen.

Toiminnan ja investointien rahavirta rahoituslaskelmassa oli 126.000 euroa positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta oli 441.000 euroa, parannusta edellisestä vuodesta 5.043.000 euroa. Investointien tulorahoitusprosentti heikkeni edellisestä vuodesta 260 %:sta 102 %:in.

Pitkäaikaiset lainat vähentyivät 570.000 eurolla, joten omavaraisuusaste parani hieman kuten myös suhteellinen velkaantuneisuus. Lainakanta vuoden lopussa oli 6,782 milj. euroa, eli 3.291 euroa per asukas, edellisenä vuonna lainakanta oli 7,338 milj. euroa ja 3.506 euroa per asukas.

5.2 Kuntakonsernin talous

Konsernin toimintatuotot paranivat hieman edellisestä vuodesta ja toimintakulut kasvoivat jonkin verran edellisestä vuodesta. Kulut kasvoivat kuitenkin tuotteita enemmän, joten toimintakate heikkeni. Kun verotulojen, valtionosuuksien ja rahoitustuottojen ja -kulujen muutosvaikutus huomioidaan, niin konsernin vuosikate heikkeni edellisestä vuodesta. Konsernituloslaskelman tulos on alijäämäinen.

Konsernin taseen tunnusluvut kehittyivät samaan suuntaan kuin emokunnan vastaavat tunnusluvut. Konsernin omavaraisuusaste parani hieman (39 %) edellisestä vuodesta (37 %) ja suhteellinen velkaantuneisuus oli 60 %, kun se oli edellisenä vuonna 64 %. *Tämä tunnusluku ylittää yhden kriisikuntakriteeritunnusluvun (50 %) (Kuntalaki 118 §).* Konsernin vieraan pääoman määrä väheni 17,974 milj. eurosta 16,692 milj. euroon. Kuntalaista kohti laskien lainakanta väheni 6.598 eurosta 6.519 euroon.

Kunnan tuloveroprosentti oli vuonna 2017 21 % ja vuonna 2018 21,5 %. Koska kunnan tuloveroprosentti on 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti (vuonna 2017 19,9 % ja vuonna 2018 19,86 %), täyttyy kriisikuntakriteeristön toinen kriteeri.

Voidaan sanoa, ettei Vesannon kunnan taloudellinen asema ole aivan sellainen, mitä tarkoitetaan kuntalain 118 §:n erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevalla kunnalla. Kriteeristön tunnuslukujen osalta täyttyy Vesannon kunnan tilinpäätösluvuista tuloveroprosentin ja suhteellisen velkaantuneisuuden tunnusluvut ylittävät asetetut raja-arvot. Kriisikuntatunnuslukukriteeri ei kokonaisuudessaan täyty.

6. Investoinnit

Kunnan investointien toteutuma oli 549.377 euroa, toteutumisaste 87,9 % talousarviosta. Toteutuneista investoinneista on tilinpäätöksessä annettu yksityiskohtainen selvitys.

7. Henkilöstö

Toimintakertomukseen sisältyvässä henkilöstöosassa on kerrottu henkilöstöön liittyviä tietoja vuodelta 2018. Se antaa vertailevaa tietoa mm. henkilöstökuiluista, henkilöstön määrästä, koulutuksesta, ikärakenteesta, eläköitymisestä ja työhyvinvoinnista.

Kuntaan palvelussuhteessa olleen vakinaisen henkilöstön määrä oli vuoden lopussa yhteensä 136 henkilöä (edellinen vuosi 138).

Sairauspoissaolojen määrä (2 340 pv) laski edellisestä vuodesta (2 443 pv). Sairauspoissaolojen määrä henkilöä kohden on tarkastuslautakunnan laskujen mukaan 16,25 päivää vuodessa (edellisenä vuonna 14,9 päivää per henkilö).

Henkilöstön ikääntyminen tuo haasteita kunnan henkilöstöpolitiikalle. Eläkkeelle siirtyy vuoteen 2025 mennessä 28 henkilöä. Henkilöstöosassa ei ole kerrottu henkilöstön keski-ikää, mutta karkeasti arvioiden vakinaisen henkilöstön keski-ikä näyttää pysyneen ennallaan.

Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään tilinpäätöksen henkilöstöosiota Kuntatyönantajan suosituksen suuntaan. Lisäksi taulukkoa voisi täydentää siten, että siitä näkyisi koko vuoden sairauspoissaolot vuosittain sekä henkilökunnan määrän kohdalta voisi ilmetä, ovatko tässä koko toimialueen henkilöstö vai vain henkilöstö, jolla on ollut sairauspoissaoloja.

Tilinpäätöksen henkilöstön kohdassa on noin 10 avointa virkaa. Tarkastuslautakunnan mielestä tarpeettomat virat/tehtävät voisi lakkauttaa ja tarvittaessa perustaa myöhemmin uudelleen.

8. Yhteenveto

Alijäämäinen tilinpäätös heikensi kunnan taloutta. Taseen kertyneet ylijäämät aiemmilta vuosilta olivat vain 700.541 euroa ja vuoden 2018 alijäämä vei kaikki aiempien vuosien kertyneet ylijäämät negatiiviseksi. Alijäämää kasvatti koulun purkamisesta syntynyt lisäpoisto, joka ei ole mukana taloussuunnitelmavuosien luvuissa. **Tarkastuslautakunta kannustaa etsimään uusia toimintamalleja, säästöjä ja tulonlähteitä kunnan talouden vahvistamiseksi.**

Tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan kunta on pystynyt huolehtimaan kunnan asukkaiden palvelutarpeista hyvin.

Tarkastuslautakunta esittää kunnan luottamushenkilöille ja työntekijöille kiitokset kunnan hyväksi tehdystä työstä.

9. Tarkastuslautakunnan esitys kunnanvaltuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2018 kunnanvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että kunnanvaltuusto pyytää seuraavista arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kunnanhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2019 syyskauden valtuuston kokouksessa.

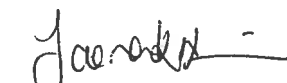
Tarkastuslautakunta toivoo kaikilta kuntalaisilta aktiivisuutta ja ns. yhteen hiiheen puhaltamista, että kunnan taloudellinen tilanne saataisiin kohentumaan tulevina vuosina.

1. **Uudet toimintamallit, säästöt ja tulonlähteet kunnan talouden vahvistamiseksi.**
2. **Tilinpäätöksen henkilöstöosion kehittäminen Kuntatyönantajan suosituksen suuntaan.**

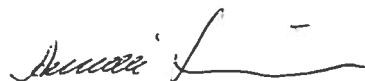
Vesannolla 5.6.2019

Osmo Korhonen
puheenjohtaja

Jaana Koskinen
varapuheenjohtaja

Anneli Simonen
jäsen

Toomas Alviste
jäsen